

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Δημήτρης Λουκόπουλος

Θέρμος και Απόκουρο

Ιστορία-Αρχαιολογία-Λαογραφία

Εισαγωγή: Δημήτρης Σταμέλος

ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΤ. Δ. ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΣ

Κοσίνα. "Αη Γιάννης. Έρημοκλήσι.

τησα διαβάτες· έρχονται άπ' τό Θέρμο καί πάνε στην *Κόπραϊνα*, τό πίσω μέρος άπ' τή ράχη τής *Κοσίνας*. Καί τότε έμαθα κι άλλη δημοσιά για τά όρεινά τής *Εύρυτανίας* άπ' τά *Κατώμερα*, τούτη τής *Κόπραϊνας*, τής *Κοσίνας*.

"Υστερα άπ' τό *Ξωκλήσι* πέρνομε πλαγιά, ίσιο όμως δρόμο πάμε. Δεξιά μας κι αντίκρυ άφήνομε τά γνωστά μας χωριά *Άργυρό Πηγάδι* καί *Άμπρακιά* καί σέ μιά ως μιάμιση ώρα, άφου πάρωμε καί τόν άνάλογο κατήφορο, φτάνομε στ' *Άμπέλια*. Πόσο κακά μās φαίνεται! "Ημαστε πρίν σέ κόσμο βγαλμένοι μέ τήν έπίσκεψη τής *Κοσίνας*, καί τώρα κατεβήκαμε καί πάλι στην κλεισμάρα πού ή θεά είναι άγνωστη.

'Αλλά τώρα άς πάμε καί στό χωριό πού θ' άνταμείψη τούς κόπους μας μέ τήν άπέραντη θεά του.

Κόνισκα (ύψόμ. 825 μ.)

'Απ' όσα χωριά έπισκεφτήκαμε ως τώρα κανένα δέν είναι μεγάλο

ὅσο ἡ Κόνισκα. Γιὰ νὰ πᾶς ἀπ' τ' Ἀμπέλια, πρέπει νὰ ἐξομολογηθῆς πρῶτα, θά σοῦ κοποῦν τὰ ἥπατα ἀπ' τὴν ἀνηφορία· ἂν εἶσαι καί γέρος, μπορεῖ νὰ πάθης καί συγκοπή. Θά κατέβης ἀπ' τ' Ἀμπέλια στό Μαχαλιώτη κι ἔπειτα θά ἀκολουθήσης μονοπάτι πού πάει ἀνάμεσα σ' ὀρθόκοφτα βράχια καί πουρναροφωλιές. Ὑπομονή χρειάζεται καί πρό πάντων ἐπιμονή γιὰ νὰ περάσης μιά ὥρα ἀνήφορο, καί τέτοιον ἀνήφορο! Τέλος πάντων θά πεταχτῆς μέσα ἐκεῖ πού τό λένε στούς Ἀναργύρους, ἓνα ἐξωκκλήσι μισή πάνω κάτω ὥρα δῶθε ἀπ' τὴν Κόνισκα. Ἐκεῖ συναντᾶς καί τό δρόμο πῶρχεται ἀπ' τὰ κατώμερα τοῦ Θέρμου, τόν παίρνεις καί ἰσιάζεις πιά γιὰ τό χωριό. Ἀριστερά καί πάνου σου ἔχεις τόν Ἄνινο⁹⁶, βουνοκορφὴ ἀπ' τίς ψηλότερες.

Κόνισκα. Μερικὴ ἀποψη.

96. Στὴν «*Ἱερά Διήγησι Προυσιωτίσεως*» ἐκδ. 1927, σέ ὑποσημείωσι λέγεται καί Μαλάος (:). Ἡ λέξι «Ἄνινος» εἶναι βυζαντινὴ. Ἀπαντᾶται σέ μολυβδοδόβουλα ΙΑ-ΙΒ' αἰῶνος (ἴδ. «*Βυζαντιὰ Μολυβδοδόβουλα*» Ἐθν. Μουσ. Κ. Κωνσταντοπούλου, ἐκδ. Ἀθην. 1917).

Κόνισκα. Ἡ ἐκκλησία.

Κόνισκα. Δημοτικό Σχολεῖο.

Μόλις λίγα έλατα προφτάνουν νά φυτρώσουν στά προπόδια του, πού κατεβαίνουν ώς τήν Κόνισκα, κι άκόμα πιό κάτω, στό Φίδαρη, πού του τά βρέχει μέρα καί νύχτα μέ τά νερά του. Στή βουνοσειρά, όπως τραβάει γιά τό Φίδαρη, ξεχωρίζουν θέσεις πρώτα: «Πλακολιθιά», κι έπειτα «Μαλοβούνι». Ή κορφή του Ήανινου είναι σαν τό σπανό πού ούτε στά μουστάκια ούτε στά γένια του βλέπεις τριχούλα. Θεόγυμνος, κι άγριωπός μέ τούς βράχους του ώς τήν κορφή πού δέ φαίνεται από δώ ψηλά. Κώνος σωστός ό Ήανινος κι από μακριά δείχνει γιά όλότελα ξέχωρος άπ' τ' άλλα βουνά. Τό καύχημα τής Κόνισκας, πού γι' αυτόν τά ξενιτεμένα της παιδιά – κι έχει παραπολλά – ξεκινούν τό καλοκαίρι κι έρχονται νά πιούν τό κρύο νερό του καί νά ψήσουν καί κανένα παχύ άρνί στην πιό ξακουστή σέ κρυάδα πηγή του.

Στήν πλαγιά του Ήανινου είναι σκορπιστά χτισμένα τά πάνου από 200 σπίτια τής Κόνισκας, πού όλα μπορεί νά τά πάρη τό μάτι σου από τήν πέρα μεριά του Φίδαρη, άν είσαι στή βουνοσειρά του Ήη-Λιά τής Περίστας. Ό πληθυσμός της είναι 440 άτομα, καί κατοικούν σέ

Κόνισκα. Τοπίο.

Κόνισκα. Ἡ οἰκογένεια τοῦ παπα-Νίκου Μαρούκα.

Κόνισκα. "Αη-Γιάννης.

τέσσερες μαχαλάδες: 'Ανικόλας, 'Αλποχώρι, Κάτω Χωριό, 'Απάνω χωριό καί Ρούγα.

'Η καθολική ἐκκλησιά της εἶναι ὁ "Ἅγιος Νικόλαος, κι ὁμοως πανηγυρίζει τό δεκαπενταύγουστο τό χωριό. Καί δέν κάνει πανηγυράκι, ἀλλά καλό παγγύρι μέ πολύν κόσμο ἀπ' τούς ντόπιους κι ἀπό τά γύρω χωριά. «Παγγύρια» στή Ρούμελη θά πῆ ψητό, φαγοπότι καί γλέντι τρίμερο, χορός, ἐπισκέψεις στά σπίτια, τραγούδια καί συμπεθερέματα. "Ἄξιζε μά τήν ἀλήθεια ἓνα βιβλίο γιά τά παγγύρια μονάχα τῆς λεβεντογέννας Ρούμελης!

'Η ἐκκλησιά εἶναι παλιά κι ὠραία μέ τό παλιό ξυλόγλυπτο εἰκονοστάσι της ὅπου γραμμένο εἶναι:

«Ἐγκαινίζου, ἐγκαινίζου ἡ νέα Ἱερουσαλήμ, ἦκει γάρ σου τό φῶς καί ἡ δόξα Κυρίου ἐπί σέ ἀνατέταλκε. Τοῦτον τόν οἶκον ὁ πατήρ ᾤκοδόμησε, τοῦτον τόν οἶκον ὁ Υἱός ἐστερέωσε· τοῦτον τόν οἶκον τό "Ἅγιον Πνεῦμα ἀνεκαίνισε, τό φωτίζον καί στηρίζον καί ἀγιάζον τάς ψυχάς ἡμῶν. Οὐρανός πολύφωτος ἡ ἐκκλησία ἀνεδείχθη ἅπαντας φωταγω-

γοῦσα τούς πιστούς, ἐν ᾧ ἐστῶτες κραυγάζομεν: Τοῦτον τόν οἶκον στερέωσον, Κύριε. Διά συνδρομῆς τοῦ αἰδεσιμωτάτου Παπατριανταφύλλου Γιαννάκα καί κοινῆς ἐξόδου. Ἐτελειώθη 1738».

Ἐπίσης σέ Μηναῖον (τύπ. Βενετίας τοῦ 1689) διάβασα τό ἐξῆς σημείωμα: «1748, Ὀκτωμβρίου 25. Ἐτοῦτο τό παρόν βιβλίον ὑπάρχει Ἐπισκοπῆς τοῦ Ἁγ. Λιδωρικού, ἐπισκόπου Θεοκλήτου καί εἶναι τοῦ Ἁγ. Νικολάου ἐκ χωρίου Κόνισκας»⁹⁷.

Καί σέ ἀσημένιο δισκοπότηρο γύρω γύρω στή βάση διάβασα:

«Δέσις τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ Ἁθαν. Παπαῖωάννου 1819, 7βρίου 7».

Κόνισκα. Τό καμpanariό.

97. Ὑποθέτω πῶς τό βιβλίον θά τόχη δωρήσει στόν Ἁγ. Νικόλα τῆς Κόνισκας κάποιος Δεσπότης ἀπό τή Χόμορη. Ἀποκεῖ ἦταν καί ἀρχιεράτευσε στό Λιδωρικό. Ἡ οἰκογένεια πού ἀπ' αὐτή προέρχονταν ὁ δεσπότης λέγεται καί σήμερα «Δεσποταῖοι».

Κόνισκα. Μπρός στο καφενείο.

Κόνισκα. Σιδερένιο γεφύρι.

Κόνισκα. Παλιό πέτρινο γεφύρι.

Καί τῆς ἄλλης ἐκκλησιᾶς τοῦ χωριοῦ Ἁγ. Δημητρίου τό εἰκονοστάσι εἶναι θαυμάσιο κι ὅπως διαβάζει κανεῖς φτιάστηκε στό «1831».

Σχολειό ἡ Κόνισκα ἔχει μέ δυό δασκάλους ἀπό τά παλιά χρόνια, γιατί στό ὄρεινά τοῦτα μέρη δέν ἀγαποῦν μόνο τή δουλειά οἱ ἄνθρωποι, καί τά γλέντια, ἀλλά καί τά γράμματα. Παλιά παράδοση ἡ φιλομουσία· καί δέν ὀφείλεται μονάχα στήν ἐμφυτη ἐξυπνάδα, ἀλλά καί στήν ἀνάγκη πού δημιουργεῖ ἡ φτωχοτοπιά. Ἡ Κόνισκα μέ μιά ἀπέραντη κοινοτική περιφέρεια, ἂν τῆς ἀφαιρέσης τίς πατάτες, δέν ἔχει ἄλλον πόρο ζωῆς. Οὔτε σιτάρια, οὔτε καλαμπόκια κάνει ὁ τόπος τῆς, ὅσο κι ἂν ξύνουν τά νύχια τους ὁ κοσμάκης. "Ὅσοι κάνουν πατάτα, τή φέρνουν στό κατώμερα καί τήν ἀνταλλάζουν μέ σιταροκαλάμποκο πού κουβαλοῦν στό χωριό καί περνᾶνε τό χρόνο. "Ὅσοι δέ βγάλουν πατάτα, τί τοὺς λές νά κάμουν! Γι αὐτό πατροπαράδοτη εἶναι ἡ ξενιτειά στους Κονισκιώτες. Πολλοί κατέβηκαν στό Θέρμο, στό Παναιτώλιο, στό Ἁγρίνιο, στή Μακρυνεῖα καί μόνιμα ἐγκαταστάθηκαν. Ἡ νεολαία πῆρε τό δρόμο τῶν γραμμάτων καί κυνηγᾶει τίς δημόσιες θέσεις. Μὴν ἀδικοῦμε τοὺς ἀνθρώπους, ὁ καθένας μας ζητάει καλύτερεμα τῆς θέσης του.

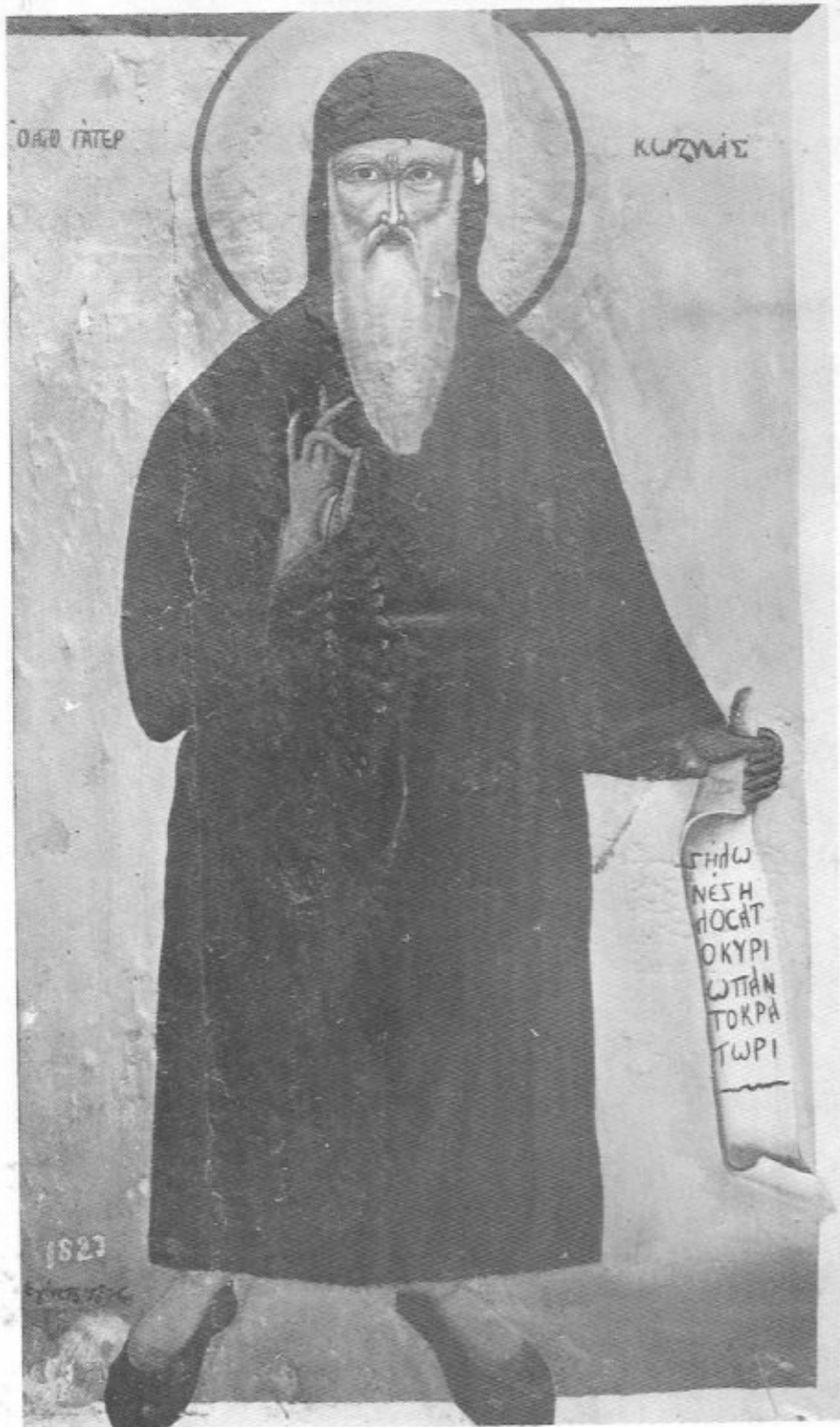
Κατά τό ποταμάκι τό Φίδαρη δυό συνοικισμοὶ τῆς Κόνισκας: ὁ Πούλι-νος 1 ὥρα ΝΑ μέ 104 κατοίκους καί ὁ Ἀηγιάννης, 1½ ΝΔ μέ 159 κατοίκους. Τοῦτο κήρυξε τήν ἀνεξαρτησία του ἀπ' τή μητρόπολη μέ τό δικό του σκολειό πού κατάφερε νάχη. Καί τ' ὄνομα τό ὀφείλει στήν ἐκκλησιά του: Ἁγιος Ἰωάννης. Κανεῖς δέν ἀδικεῖ τοὺς ἀνθρώπους γιά τά γράμματα· πού νά στείλουν μικρά παιδιὰ μιά ὥρα δρόμο, ὅση εἶναι ὡς τό χωριό, γιά νά τά μάθουν· ἀλλά γιά τήν τέλεια χειραφέτηση ἔχω ἀντιρρήσεις· μόνο στὸν ρωμέικο ἀτομισμὸ χωροῦν τέτοιες χειρονομίες γιά χωρισμὸ, ἐκεῖ πού ἔπρεπε νά ζητεῖται ἡ ἔνωση μέ πολλοὺς χάρη τῆς κοινῆς ὠφέλειας.

Διπλάτανο (Τερπίτσα) [ύψόμ. 900 μ.]

"Ἐνα χωριό ἔχομε δῶ πάνω ἀκόμα πού εἶναι μέλος στήν ὀλότητα τοῦ Ἀπόκουρου, ἄς πᾶμε λοιπόν ὡς ἐκεῖ γιά νά τελειώνομε. Ἀπέχει ὅμως τρεῖς ὥρες τραβηχτές ἀπ' τήν Κόνισκα καί πρέπει νά βάλωμε τά δυνατά μας! Ἄς εἶναι, θά πᾶμε γλεντώντας! Ἀπὸ τήν ἴδια τήν Κόνισκα ἀκόμα ξανοίγει ἡ ρεματιά τοῦ Φίδαρη καί φαίνονται τά πανοραματικά Βαρδούσια, ὅπως καί παραπάνω εἶδαμε, ἀλλά καί σ' ὄλον τό δρόμο πού θ' ἀκολουθήσωμε γιά νά πᾶμε στό Διπλάτανο, τό χωριό πού ἀπομένει νά ἰδοῦμε, τό ἴδιο πανόραμα, θά μᾶς διασκεδάξη μόλις

Ο ΑΓΙΟΣ ΠΑΤΕΡ

ΚΩΣΤΑΣ

1823